

การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ศูนย์เครือข่าย
การศึกษาที่ 19 อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
TEACHER DEVELOPMENT ABOUT LOCAL CURRICULUM CONSTRUCTION FOR
TEACHERS IN SAKONNAKHON PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE2
THROUGH PARTICIPATORY ACTION RESEARCH

3

ธิดารัตน์ ฤาบุตร*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาครูศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ร่วมศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยครูประจำการโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล จำนวน 10 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 13 คน และผู้วิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินหลักสูตร การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์และสถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต

ผลการวิจัยพบว่า 1) ก่อนการพัฒนาครูประจำการโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จึงร่วมกันออกแบบกิจกรรมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เป็นเกลียววงรอบกิจกรรม (Interacting spiral) คือรอบที่ 1 เป็นกิจกรรมพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและวงรอบที่ 2 นำผลการสะท้อนจากวงรอบที่ 1 มาจัดกิจกรรมเพื่อวางแผนและกำหนดทิศทางการพัฒนากิจกรรม 2) หลังจบกิจกรรมวงรอบที่ 1 แล้วพบว่า ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ อยู่ในระดับปานกลางคิดเป็นคะแนนเฉลี่ย 2.37 (จากคะแนนเต็ม 5.00) เนื้อหาที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม คือ การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรและการจัดทำคำอธิบายรายวิชา จึงกำหนด ทิศทางการพัฒนาในวงรอบที่ 2 เป็นกิจกรรมการระดมสมอง การมอบหมายงาน ที่กลุ่มเป้าหมายจัดทำขึ้น และกิจกรรมประเมินเอกสารหลักสูตร จัดทำหลักสูตรท้องถิ่นอีกครั้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของครูในการจัดทำหลักสูตร 3) หลังจบกิจกรรมวงรอบที่ 2 พบว่า ครูผู้สอนสามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำนาได้ และผลการประเมินหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญได้คะแนนเฉลี่ย 3.13 (จากคะแนนเต็ม 5.00)

จากการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้คณะครูมีความมั่นใจ พร้อมทั้งจะนำความรู้ ทักษะประสบการณ์ ความสามารถที่ได้ไปจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาอันจะเกิดผลดีต่อครู นักเรียน สถานศึกษา ท้องถิ่นและการศึกษาของชาติต่อไป

* อาจารย์กลุ่มหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ABSTRACT

The main purpose of this study was to development teachers for constructing local curriculum by participating of in-service teachers, teacher informants, and researcher through participatory action research. The samples were concluded of 10 in-service teachers in Nongluang Wittayanukool School, the 19th Network, Sawangdandin district and 13 teacher informants in Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office2, Sakon Nakorn province, Thailand. They had attended in research action activities for 2 loops of action research cycle while research operating. Three instruments which concluded of questionnaire, interview format and curriculum evaluation format were used for data collection. Statistics used for analyzing and interpreting data were mean and analytical description. The results of the study revealed the following: 1) teachers in Nongluang Wittayanukool School, from pretest results, lacked of knowledge and understanding, and had low confidence about constructing a local curriculum. The next plan of group activities were practical training about theories and process of constructing the local curriculum. 2) teachers, after finishing loop 1, had enough knowledge and understandings about constructing a local curriculum. The first draft of local curriculum were constructed by themselves (mean = 2.37 of 5.00). The missing components of their local curriculum were curriculum structure, contents and subject description. The next activity in loop 2 was based on brain storming technique, and 3) teachers, after finishing loop 2, were able to construct their local curriculum. The main theme of curriculum was title "Growing Rice Curriculum". The mean of curriculum assessment, from the results of curriculum evaluation, was 3.13 of 5.00. In addition, the impact of this research should encourage teachers to construct and develop other local curricula for students in school, and people in their local areas in the future.

ภูมิหลัง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางระดับชาติ ที่มารองรับกับแนวทางการพัฒนาและปฏิรูปการศึกษาของไทย ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 มาตรา 27 วรรค 2 บัญญัติไว้ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระสำคัญของหลักสูตรเป็นสองส่วน ส่วนแรกเป็นหลักสูตรแกนกลาง ส่วนที่สองเป็นหลักสูตรท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสภาพในชุมชน สังคมและประเทศชาติ มีการแสวงหาความรู้ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ

จากการสำรวจสภาพความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ความพร้อมของครู ชุมชน ท้องถิ่น พบว่า ท้องถิ่นถือเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญ มีทรัพยากรเป็นจำนวนมาก แต่สถานศึกษายังไม่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านั้นมาร่วมจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาได้ ฉะนั้นเพื่อให้การพัฒนาคนต่อแต่นี้ไปได้รับการแก้ไขให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทย การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมไว้ในบ้านเมืองมาใช้เป็นพื้นฐานสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาคนหรือปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องนำมิติ ทางวัฒนธรรมมาใช้ในการพัฒนา (เยาวลักษณ์ ดวงราช. 2546 : 1 ; อ่างอิงมาจาก นิคม ชมพูลง. 2545 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมงคล แก้วพะเนาว์ (2545 : 1) ที่ว่าประเทศมีสิ่งที่ทรงคุณค่าอยู่มาก เช่น ด้านการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมซึ่งได้รับการสืบทอดหลักการ วิธีการและประสบการณ์กันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่องการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร จึงเป็นการสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของนักเรียนในชุมชนนั้นๆ อย่างแท้จริง

ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 ประกอบด้วยโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล โรงเรียนบ้านด้ายนาคุณ โรงเรียนบ้านนาทม โรงเรียนบ้านคำไชยวาน โรงเรียนบ้านโคกสำราญ โรงเรียนบ้านโคกดินแดง โรงเรียนชุมชัยหนองย่างชั้น โรงเรียนบ้านคำสะแนน โรงเรียนบ้านดอนม่วงไข่ อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งข้อมูลจากการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 โดยโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล เป็นต้นแบบในการจัดทำและใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเป็นปีที่ 2 ในปีการศึกษา 2548 คณะกรรมการวิชาการโรงเรียน เห็นว่าหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ในช่วงชั้นที่ 2 จะต้องมีการปรับปรุงพัฒนาเนื้อหากระบวนการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสม ให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจากการประเมินของคณะกรรมการสำนักงานรับรองมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 1 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล พบว่ามาตรฐานที่ 25 “สถานศึกษามีหลักสูตรมีความเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น” อยู่ในระดับ พอใช้ พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้คือ 2.75 (จากค่าเฉลี่ยของระดับคุณภาพตัวบ่งชี้ เต็ม 4.00) (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549) คณะกรรมการวิชาการ คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียน จึงได้ประชุมปรึกษาหารือหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน คณะกรรมการในที่ประชุมได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา เพื่อสรุปแล้วหาทางในการพัฒนา ได้ข้อสรุปว่าครูจำนวนร้อยละ 65 ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ครูไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นเพราะไม่ได้ใช้สอบแข่งขันทางวิชาการ วิทยากรหรือปราชญ์ท้องถิ่น ขาดความรู้เรื่องกระบวนการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน ขาดการประสานงานกับชุมชน ขาดการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือจากโรงเรียนและผู้บริหาร ซึ่งเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องที่ผ่านมา ควรได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง

ดังนั้นผู้วิจัย ในฐานะอาจารย์กลุ่มหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ตามแนวทางพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ด้วยกิจกรรมพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยยึดหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผลกรวิจัยเป็นแนวทาง ในการแก้ปัญหา พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นของโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 ดังกล่าว

ความมุ่งหมายของการวิจัย

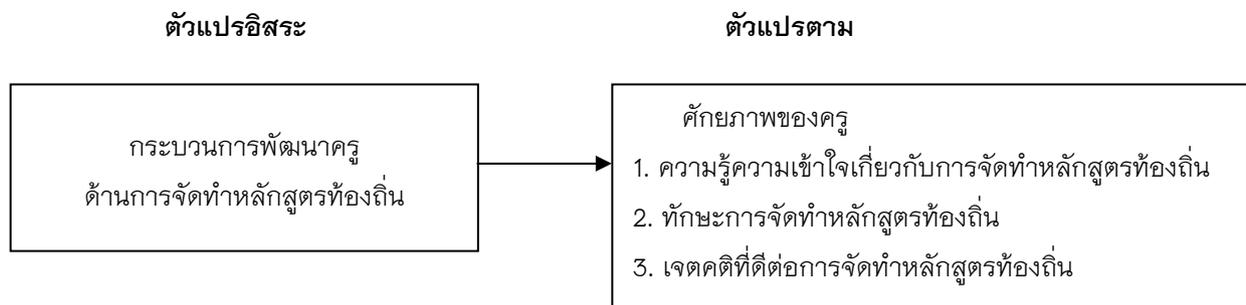
เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดหลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนและรูปแบบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1) และขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมขึ้นใหม่ ของวิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 99) รวมถึงวิธีสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมของสังัด อุทรานันท์ (2532 : 30) แล้วนำมาบูรณาการ ดัดแปลงเป็นขั้นตอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมี 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจุดมุ่งหมายหลักสูตรแม่บท
2. นำผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาไปใช้
3. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
4. การกำหนดจุดประสงค์
5. กำหนดเนื้อหา
6. กำหนดคาบเวลาเรียน
7. จัดทำคำอธิบาย/เนื้อหารายวิชา
8. จัดทำเอกสารหลักสูตร

ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นกระบวนการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้หลักวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (PAOR) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท (Kemmis and Mc Taggart, 1988 : 11 – 15) เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ศูนย์เครือข่ายที่ 19 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 อำเภอสะวงแดนดิน จังหวัดสงขลา โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ ซึ่งแต่ละวงรอบประกอบไปด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การปฏิบัติ (Action) 3) การสังเกต (Observation) 4) การสะท้อนผล (Reflection) หรือเรียกว่า วงจร PAOR โดยให้ครูมีความสามารถในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ทักษะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและเจตคติที่ดีต่อการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ศูนย์เครือข่ายการศึกษา ที่ 19 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท (Kemmis and Mctaggart, 1988 : 11-15) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย

1.1 **กลุ่มเป้าหมาย** ในการพัฒนาในครั้งนี้เป็นครูผู้สอนศูนย์เครือข่ายที่ 19 โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ กลุ่มสาระเพิ่มเติมคือสาขาการศึกษาปฐมวัยและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.2 **กลุ่มผู้ให้ข้อมูล** กลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่สมัครใจเข้าร่วมพัฒนาเพื่อการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูชำนาญการพิเศษ 4 คน คีษานีเทศก์ 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่น 4 คน และปราชญ์ท้องถิ่น 2 คน รวมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด จำนวน 13 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของเคมมิส และแม็คแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988 : 11-15) โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ (Spiral) แต่ละวงรอบประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) และขั้นการสะท้อนผล (Reflection) หรือเรียกว่าวงจร PAOR รายละเอียดของขั้นตอนการวิจัยมีดังนี้

2.1 ขั้นการวางแผน (Planning)

ผู้วิจัยได้วางแผนการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการประชุมร่วมกัน ของคณะครู ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อวางแผนพัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามจากการสอบถามจากการสัมภาษณ์ถึงสภาพการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดรูปแบบที่ต้องการพัฒนาครู ภาววิเคราะห์และสรุปสภาพปัจจุบันปัญหาแล้วกำหนดเป้าหมายกิจกรรมพัฒนาในการพัฒนา และจัดทำแผนปฏิบัติการ

2.2 ขั้นการปฏิบัติการ (Action)

ผู้วิจัยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเน้นให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้สอน ได้ฝึกทักษะและปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามกรอบเนื้อหาของการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้แก่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรท้องถิ่น การพัฒนาและการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น การทำนาและการประเมินผล โดยคณะครู และกลุ่มผู้ร่วมศึกษาได้จัดทำหลักสูตรเพื่อแก้ปัญหาพัฒนาการเรียน การสอนตามกระบวนการและการจัดกิจกรรมพัฒนาครู การประชุมเชิงปฏิบัติการ เมื่อครูผู้สอนและผู้ร่วมศึกษา ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรเสร็จแล้ว ได้นำหลักสูตรไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ให้ประสิทธิภาพอีกครั้ง ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินการคือ วงรอบที่ 1 ช่วงเวลาดังตั้งแต่วันที่ 1 เดือนเมษายน พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 และวงรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2555

2.3 ขั้นสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละกิจกรรมจากการดำเนินการที่ 2 กิจกรรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
กิจกรรมที่ 1 การให้ความรู้ ความเข้าใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ประกอบไปด้วยหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ กลุ่มสาระเพิ่มเติมคือสาขาการศึกษาปฐมวัยและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และคณะครูที่เกี่ยวข้องศึกษาเกี่ยวกับสภาพความต้องการได้รับการพัฒนาการประเมินความพึงพอใจการประชุมเชิงปฏิบัติการ ความรู้ความเข้าใจหลักสูตรท้องถิ่นตามกรอบเนื้อหาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สรุปผลที่ได้รับจากการประชุม

กิจกรรมที่ 2 การร่วมปฏิบัติการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ผู้ศึกษาค้นคว้าได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบประเมินเอกสารหลักสูตรตามแบบประเมินหลักสูตร 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ชื่อหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหา คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อประเมินความถูกต้องความสมบูรณ์และประสิทธิภาพของหลักสูตรท้องถิ่นที่กลุ่มเป้าหมายจัดทำขึ้น

2.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)

ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 – 2 มาวิเคราะห์แต่ละกิจกรรมแล้วรวบรวมเรียบเรียงข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมแล้วสะท้อนผลทั้ง 2 กิจกรรมว่าประเด็นใดบรรลุเป้าหมาย ประเด็นใด ไม่บรรลุเป้าหมายแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปปรับแผนเพื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มีดังนี้

3.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 1 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามกลุ่มเป้าหมาย เกี่ยวกับสภาพความต้องการ ได้รับการพัฒนาในด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นชนิดไม่มีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ใช้สำรวจข้อมูลเบื้องต้น

3.2 แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 1 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์วิทยากรเกี่ยวกับผลที่กลุ่มเป้าหมายได้รับการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นชนิดไม่มีโครงสร้าง จำนวน 10 ข้อ ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น

3.3 แบบประเมินเอกสารหลักสูตร แบ่งออกเป็น 1 ชุด

ชุดที่ 1 แบบประเมินเอกสารหลักสูตรท้องถิ่นตามองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ใช้สำหรับให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่จัดทำขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 100) จำนวน 6 ข้อ ซึ่งหัวข้อที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วย ชื่อหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและคณะครูซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายมีมติให้ดำเนินการวิจัย ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 มีรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ขั้นการวางแผน (Planning)

ผู้วิจัย ศึกษาสภาพความต้องการในการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น กำหนดรูปแบบที่ต้องการพัฒนาครู โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด จัดลำดับความสำคัญแล้วนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบในการพัฒนาโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

4.2. ขั้นปฏิบัติการ (Action)

ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามแผนที่วางไว้เพื่อให้คณะครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและสามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการประเมินหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ

4.3. ขั้นสังเกต (Observation)

ผู้วิจัยสอบถาม สัมภาษณ์และประเมินกลุ่มเป้าหมาย วิทยากร และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถมาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ถูกต้องเหมาะสม

4.4 ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 – 2 มาวิเคราะห์แต่ละกิจกรรมแล้วรวบรวม เรียบเรียงข้อมูลที่ได้ในแต่ละกิจกรรมแล้วสะท้อนผลทั้ง 2 กิจกรรมว่าประเด็นใดบรรลุเป้าหมาย ประเด็นใดไม่บรรลุเป้าหมายแล้วนำข้อมูลที่ได้ไปปรับแผนเพื่อพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวงรอบการดำเนินการ คือ วงรอบที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนเมษายน พ.ศ.2554 ถึงวันที่ 30 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 และวงรอบที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 1 เดือนตุลาคม พ.ศ. 2554 ถึงวันที่ 31 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2555

5. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การจัดการข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยนำแต่ละประเด็นคำถามมารวบรวมเรียงเรียงถ้อยคำ และตรวจสอบคุณภาพข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique) เพื่อประเมินสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นว่ามีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ดีหรือเหมาะสมมากน้อยเพียงใด อย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิธีแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนี้

5.2.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม การสัมภาษณ์และการประเมินเอกสารหลักสูตรมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบรรยายหรือการพรรณนาวิเคราะห์

5.2.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย และนำผล มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 100)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ศูนย์เครือข่ายที่ 19 อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาก่อนการพัฒนา

จากการประชุม สอบถามและสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า คณะครูยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา โรงเรียนชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้ยังพบว่า คณะครู ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน มีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้สำหรับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จึงได้ร่วมกันกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาโดยจัดทำ แผนปฏิบัติการและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้

2. ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1

ผลการดำเนินการรอบที่ 1 พบว่า ด้านการประชุมเชิงปฏิบัติการ กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ของกลุ่มเป้าหมายวิทยากรรวมทั้งการประเมินเอกสารหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญ ผลที่ได้จากการประชุม พบว่าการกำหนดโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตร

และการจัดทำคำอธิบายรายวิชา กลุ่มเป้าหมายยังมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน พบว่า ทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมิน และยังมีเนื้อหาบางเรื่องที่จะต้องมีการนำไปปรับปรุงพัฒนาในวงรอบต่อไป

ด้านการประเมินหลักสูตร ผู้วิจัยได้จัดให้มีการประเมินเอกสารหลักสูตรโดยใช้แบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมิน พบว่า ชื่อหลักสูตร จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคำอธิบายรายวิชาอยู่ในระดับน้อย สรุปว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ดีขึ้น ส่วนเรื่องที่มีปัญหาซึ่งจะต้องนำไปปรับปรุงพัฒนาในการจัดทำหลักสูตรในวงรอบต่อไปคือ การกำหนดโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรและการจัดทำคำอธิบายรายวิชา

3. ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2

ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ผู้วิจัยกลุ่มผู้ร่วมศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ร่วมกัน จัดประชุม เพื่อนำเอาประเด็นปัญหาที่พบในวงรอบที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาให้บรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้ โดยนำเทคนิคการระดมสมอง แล้ววางแผนดำเนินการโดยให้มีการมอบหมายงานให้กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติงานในประเด็นปัญหาในวงรอบที่ 1 ซึ่งมีวิทยากรคอยช่วยเหลือ แนะนำ เพื่อเพิ่มความมั่นใจให้กับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาปฏิบัติงาน ช่วงระยะเวลาหนึ่งและนำผลการปฏิบัติงานที่ได้จัดทำมาประเมินอีกครั้งเพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพ เหมาะสมที่จะนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไป

สรุปผลจากการดำเนินการพัฒนาครู ด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 โดยใช้กิจกรรมพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ กิจกรรมให้ความรู้ ความเข้าใจ และการร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำนา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการสอบถาม การสัมภาษณ์ การประเมินผลเอกสารหลักสูตรจากกลุ่มเป้าหมาย วิทยากรและผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 วงรอบ สรุปได้ว่าคณะครูโรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีความเหมาะสม ถูกต้อง สมบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.13 สามารถใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษารวมทั้งเป็นการแก้ปัญหาพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจ และผลการประเมินจากแบบประเมินหลักสูตรท้องถิ่นที่ได้พัฒนาครู ปรากฏว่า รอบที่ 1 และรอบที่ 2 สามารถเรียงลำดับความสามารถในการจัดทำหลักสูตรจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านชื่อหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างเนื้อหา การประเมินผลหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และคำอธิบายรายวิชา

อย่างไรก็ตามคณะครูสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน ชุมชน ซึ่งโดยภาพรวมถือว่าการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นครั้งนี้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

อภิปรายผล

การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research Principle) ซึ่งเป็นการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1988) โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ (Spiral) มีประเด็น ที่อภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

จากนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ.2555 – 2559) ยุทธศาสตร์การวิจัยที่ 2 การสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนาทางสังคม กลยุทธ์การวิจัยที่ 1 ปฏิรูปการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน ทั้งใหม่และนอกระบบ ตลอดจนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระบบสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น และแผนงานวิจัยที่ 2 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนได้มีการกระจายอำนาจการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยให้ครูและชุมชนมีบทบาทในการปรับปรุงหลักสูตรและสัมพันธ์กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น (อุไรวรรณ จันทร์ดี. 2553) ซึ่งสอดคล้องกับคมคาย เชียงบาล (2551 ; ชिरชัย เนตรธนอมศักดิ์) ที่ว่าการนำภูมิปัญญาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร เป็นการสอดคล้องกับวิถีความเป็นอยู่ของนักเรียนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างแท้จริง กรมวิชาการได้กำหนดให้สถานศึกษาปรับสาระการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรแกนกลาง อีกร้อยละ 30 ให้จัดตามสภาพในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ การสอบถามคณะครู ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการพัฒนาด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า ครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งไม่สามารถจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาได้ นอกจากนี้คณะครูยังต้องการคำแนะนำ ความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ ครูไม่เคยผ่านการอบรมหรือประชุมเกี่ยวกับการพัฒนาและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น การจัดทำแผนโครงการส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาไม่ชัดเจน จึงทำให้ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่ทราบจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอน เมื่อมีการประชุมเชิงปฏิบัติการคณะครูได้รับการแนะนำ การช่วยเหลือและการประเมินหลักสูตร การมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องจึงทำให้คณะครูมีความรู้ ความเข้าใจเห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีความมั่นใจ มีความกระตือรือร้นที่จะจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นให้สำเร็จ

2. การศึกษาและการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

ในการพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 19 โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล อำเภอสว่างแดนดิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในครั้งนี้ คณะครู กลุ่มผู้ร่วมศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำหลักสูตรท้องถิ่นได้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการตามแผนตามกระบวนการพัฒนา หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research Principle) โดยดำเนินการเป็น 2 วงรอบ (Spiral) ซึ่งเป็นกรวิจัยที่ปฏิบัติอย่างเป็นระบบที่แก้ปัญหาเฉพาะด้าน ทั้งนี้ผู้วิจัยมีการติดตามการพัฒนาครูร่วมกันปฏิบัติทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติ การสังเกตและการสะท้อนผล มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์ปัญหาการปฏิบัติงานเป็นระบบตามขั้นตอนที่วางไว้ ร่วมกันกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับสมเกียรติ ศรีจักรวาล (2543) ที่กล่าวว่า การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาประสิทธิภาพ การทำงานของบุคลากร สามารถกระทำได้โดยผ่านกระบวนการฝึกอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่ส่งเสริมให้ผู้เข้าประชุมเกิดความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถทำสิ่งที่ได้รับไปปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา (บุญเลี้ยง ทุมทอง. 2553) ทั้งนี้ต้องที่มีการนำเอาเทคโนโลยีหรือแนวทางการปฏิบัติใหม่ๆ มาใช้จำเป็นต้องให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2554)

การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทั้ง 2 วงรอบ โดยใช้กิจกรรมพัฒนาการประชุม เชิงปฏิบัติการ จัดวิทยากรบรรยาย และฝึกปฏิบัติเพิ่มเติมมากขึ้น ทำให้ผลการประเมินการประชุมเชิงปฏิบัติการและการประเมินหลักสูตรอยู่ในระดับมาก เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการพัฒนามากขึ้น ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากกระบวนการจัดการประชุมที่มีการจัดทำหลักสูตรการประชุมเพื่อพัฒนา โดยการสรรหาจากผู้ที่มีความสนใจต้องการเปลี่ยนแปลงและมีแรงจูงใจที่จะพัฒนา มีการ

ประชุมเพื่อหาแนวทางและวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและบริบทของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรและบริบทของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร จันทรานี สงวนนาม (2545 : 2) ที่กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรต้องมีกระบวนการในการพัฒนาและกระบวนการนั้นต้องเกี่ยวข้องกับ การเรียนรู้ การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นจึงเป็นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสมมาสร้างหลักสูตรแก้ปัญหาและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้พื้นฐานที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551) ที่กล่าวว่า หลักสูตรทุกระดับเปรียบเสมือนแหล่งที่จะนำสิ่งต่างๆ ที่เรารู้มาใช้จริงภารกิจของโรงเรียน คือ การเชื่อมโยง ทั้ง 2 ส่วนเข้าด้วยกันได้อย่างเหมาะสม โดยการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยง ทั้งในลักษณะจากท้องถิ่นสู่หลักสูตรและ เชื่อมโยงหลักสูตรท้องถิ่น

ดังนั้น การพัฒนาครูด้านการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยกิจกรรมพัฒนาการประชุมเชิงปฏิบัติการ และประเมินเอกสาร หลักสูตรที่กลุ่มเป้าหมายจัดทำขึ้น จึงเป็นการเพิ่มศักยภาพด้านความรู้ ความเข้าใจให้สามารถแก้ไขปัญหาในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่นและสถานศึกษาซึ่ง บรรลุผลตามความมุ่งหมายที่วางไว้ทุกประการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ควรให้คณะครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐานเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการทุกขั้นตอน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการใช้กิจกรรมพัฒนาต้องให้เหมาะสมกับ บริบทของโรงเรียน

1.2 ควรศึกษาแหล่งเรียนรู้ และหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญการในเรื่องที่จะจัดทำมาร่วมดำเนินการ ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน และจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 การจัดทำหลักสูตรที่ได้ผลดีต้องได้รับความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ผู้บริหารต้องกำกับ ติดตามและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนหากครูมีปัญหาด้านความรู้ ความเข้าใจ ควรส่งเสริมให้ครู ทุกคน ทุกระดับชั้นเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนา เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ความเข้าใจ ประสพการณ์ให้กับครูอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเชื่อมโยงการเรียนรู้อุ้ท้องถิ่นในทุกระดับเพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ประเด็นต่างๆ ในท้องถิ่น อย่างลึกซึ้งและต่อเนื่อง

2.2 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นหรือเรื่องอื่นๆ เช่น การวิจัยใน ชั้นเรียนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นต้น โดยใช้หลักการ วิธีการ ขั้นตอนนี้เป็นตัวอย่าง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

_____ . แนวทางในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

คมคาย เชียงบาล. การพัฒนาหลักสูตรผลิตบัณฑิตจากสมุนไพรมุ่งเน้นท้องถิ่นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย, 2545.

ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และลัดดา คิลน้อย. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2545.

นิคม ชมภูหลง. เทคนิคและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น (ฉบับปรับปรุง). มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2544.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2543.

บุญเลี้ยง ทุมทอง. การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

มงคล แก้วพะเนาว์. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำเครื่องปั้นดินเผา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.

มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2546.

วิชัย วงษ์ใหญ่. การพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อาร์ แอนด์ปรีนท์จำกัด, 2554.

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. หลักสูตรท้องถิ่น. มหาสารคาม : ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2545.

สังัด อุทรานันท์. ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพฯ : พิมพ์ลักษณ์, 2532.

สมเกียรติ ศรีจักรวาล. เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2543.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555 - 2559). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนหนองหลวงวิทยานุกูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2. กรุงเทพฯ : กลุ่มงานประเมินการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549.

อุไรวรรณ จันทร์รัตน์. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการทำข้าวโป่งสมุนไพรมุ่งเน้นสุขภาพกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

Kemmis, S. and R. McTaggart. The Action Research Planner. Victoria : DeakinUniversity Press, 1988.

